

Gheorghe Andrei
Nelu Chichirim
Andrei Velicu

ANALIZĂ MATEMATICĂ

Culegere de probleme

Continuitate. Proprietatea lui Darboux

Cuprins

1 Capitolul I.	9
1.1 Exerciții și probleme de continuitate	9
1.1.1	9
1.1.2	16
1.1.3	18
1.2 Soluții	21
1.2.1	21
1.2.2	31
1.2.3	35
2 Capitolul II.	41
2.1 Probleme de continuitate	41
2.2 Soluții	49
3 Capitolul III.	65
3.1 Siruri și continuitate	65
3.2 Soluții	71
4 Capitolul IV.	86
4.1 Convergență și limita unor siruri date implicit prin intermediul unei funcții continue	86
4.2 Soluții	95
5 Capitolul V.	118
5.1 Limite de funcții și continuitate	118
5.2 Soluții	123
6 Capitolul VI.	137
6.1 Determinarea funcțiilor continue date printr-o relație funcțională de o variabilă	137
6.2 Soluții	151
6.2.1	162
7 Capitolul VII.	202
7.1 Determinarea funcțiilor continue date printr-o relație funcțională de două sau mai multe variabile	202
7.1.1 Ecuații funcționale	202
7.2 Soluții	218
7.2.1	218

8 Capitolul VIII	251
8.1 Continuitate. Proprietatea lui Darboux	251
8.1.1 Unele elemente teoretice	251
8.2 Soluții	267
8.2.1	267
9 Capitolul IX.	292
9.1 Funcții continue, puncte fixe, puncte intermediare, proprietăți de mărginire (nemărginire)	292
9.2 Soluții	308
10 Capitolul X.	344
10.1 Ecuații și continuitate	344
10.2 Soluții	348
11 Capitolul XI.	356
11.1 Continuitate și monotonie	356
11.2 Soluții	361
12 Capitolul XII.	379
12.1 Componere și continuitate	379
12.2 Soluții	384
13 Capitolul XIII.	399
13.1 Funcții periodice, funcții convexe(concave), probleme de extrem	399
13.1.1 Funcții periodice	399
13.1.2 Convexitate(concavitate) și continuitate	402
13.1.3 Extremele funcțiilor continue	403
13.2 Soluții	405
13.2.1	405
14 Capitolul XIV	425
14.1 Probleme diverse de continuitate	425
14.2 Soluții	430
15 Capitolul XV.	443
15.1 Funcții uniform continue	443
15.1.1 Elemente de teorie	443
15.1.2 Exerciții și probleme	446
15.2 Soluții	448
15.2.1	448

15.2.2	452
16 Capitolul XVI.	457
16.1 Probleme propuse	457
17 Bibliografie	461

1 Capitolul I.

1.1 Exerciții și probleme de continuitate

1.1.1

1. Să se determine $a, b \in \mathbb{R}$, astfel încât funcțiile $f, g, h, u : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ să fie continue pe \mathbb{R} .

(a) $f(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt{x^2+x+2}-a}{x-1}, & x < 1 \\ bx + \frac{7}{4}, & x \geq 1 \end{cases}$

(b) $g(x) = \begin{cases} \frac{2^x-ax}{x-2}, & x < 2 \\ \ln(bx+4) - x, & x \geq 2 \end{cases}$

(c) $h(x) = \begin{cases} \frac{2(\sqrt{1-x}-a)}{x}, & x < 0 \\ b \cdot e^x - 2, & x \geq 0 \end{cases}$

(d) $u(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt{x^2+x+a-b}}{x^2-3x+2}, & x \neq 1 \\ -\frac{3}{4}, & x = 1 \end{cases}$

2. Să se determine parametrul $m \in \mathbb{R}$ astfel încât funcțiile de mai jos să fie continue pe \mathbb{R} .

(a) $f(x) = \begin{cases} 2x - \sqrt{m^2x + mx + 1}, & x < 1 \\ \sqrt{x-1} + \sqrt{m^2x^2}, & 1 \leq x \leq 2 \\ \sqrt{x^2 - 4mx + 4m^2} + m\sqrt{3x-5}, & x > 2 \end{cases}$

(b) $g(x) = \begin{cases} m(1-x) - 15x^2, & x \leq 1 \\ 9^{mx} - 4 \cdot 3^{mx+1} + 12, & x > 1 \end{cases}$

(c) $h(x) = \begin{cases} \log_2(x^2 + |m|), & x \leq 2 \\ \log_4(x^2 + m^2)^2, & x > 2 \end{cases}$

3. Să se determine $a, b \in \mathbb{R}$ astfel încât funcțiile $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ să fie continue pe \mathbb{R} .

(a) $f(x) = \begin{cases} 2^{ax} \cdot 3^{bx}, & x < 1 \\ 12, & x = 1 \\ 2^{1+bx} \cdot 3^{ax-1}, & x > 1 \end{cases}$

(b) $f(x) = \begin{cases} 3^{ax} \cdot 4^{bx}, & x < 1 \\ 18, & x = 1 \\ 3^{ax} (2^{4bx} - 2^{2bx}), & x > 1 \end{cases}$

(c) $f(x) = \begin{cases} 2^{ax} \cdot 3^{4x} + 6^{ax}, & x < 1 \\ 12, & x = 1 \\ 2^{bx} \cdot 3^{ax} + 6^{bx}, & x > 1 \end{cases}$

(d) $f(x) = \begin{cases} 2^{ax} + 4^{bx} - 4, & x < 1 \\ ax^3 + bx^2 - (7a + 3b)(x-1), & 1 \leq x \leq 2 \\ 2^{bx} + 4^{ax} - 18, & x > 2 \end{cases}$

4. Să se determine parametrii $a, b, c \in \mathbb{R}$ astfel încât funcțiile de mai jos să fie continue pe domeniul de definiție, unde $f, g, h : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$.

$$(a) f(x) = \begin{cases} \frac{a-2\sqrt{x-1}}{x-1}, & x < 1 \\ c-2b, & x=1 \\ (c^2 - 2c - 2)x + (bc - 3)\log x - 1, & x > 1 \end{cases}$$

$$(b) g(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt[3]{x^2+8x-a-b}}{x^3-2x^2+3x-2}, & x < 1 \\ \frac{5}{3}, & x=1 \\ \frac{\ln x^2+3x+c}{2x^2-x-1}, & x > 1 \end{cases}$$

$$(c) h(x) = \begin{cases} \frac{|x^3+2x^2-3|-2|2x^2-3x+1|}{|x^3-5x+4|+3|3x^2-4x+1|}, & x < 1 \\ c, & x=1 \\ \frac{\sqrt{2x-\sqrt{ax-b}\sqrt{x-1}}}{x-1}, & x > 1 \end{cases}$$

5. Să se studieze continuitatea funcțiilor:

- (a) $f : (0, \infty) \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = [\ln x]$;
- (b) $g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $g(x) = [x] \sin \pi x$;
- (c) $h : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $h(x) = \begin{cases} x[\frac{1}{x}], & x \neq 0 \\ a, & x=0 \end{cases}$, $a \in \mathbb{R}$;
- (d) $t : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $t(x) = [x] \sin \pi x^2$;
- (e) $u : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $u(x) = [x] \cos \pi x^2$;
- (f) $v : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $v(x) = 2[x] - \cos 3\pi\{x\}$.

6. Fie funcția $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = (-1)^{[x]} (x + a[\frac{x}{3}] + b)$.

Să se determine constantele $a, b \in \mathbb{R}$, astfel încât funcția să fie continuă în $x = 2$ și să fie periodică cu perioada principală $T = 6$.

8 Capitolul VIII

8.1 Continuitate. Proprietatea lui Darboux

8.1.1 Unele elemente teoretice

In cele ce urmează vom considera funcția $f : I \rightarrow \mathbb{R}$, unde I este interval.

1. **Definiție.** Funcția f are proprietatea lui Darboux dacă, oricare ar fi punctele $a, b \in I, a < b$, și oricare ar fi numărul λ cuprins între $f(a)$ și $f(b)$, există un punct c_λ cuprins între a și b astfel încât $f(c_\lambda) = \lambda$.
2. **Teoremă.** Dacă f este o funcție continuuă, atunci f are proprietatea lui Darboux.
3. **Propoziție.** Fie $a, b \in I, a < b$. Dacă funcția f are proprietatea lui Darboux și dacă $f(a) < 0$ și $f(b) > 0$ (sau $f(a) > 0$ și $f(b) < 0$), atunci există cel puțin un punct cuprins între a și b în care funcția se anulează.
4. **Corolar.** Dacă funcția f are proprietatea lui Darboux și nu se anulează în niciun punct din I , atunci f păstrează același semn pe tot intervalul I .
5. **Propoziție.** Funcția f are proprietatea lui Darboux dacă și numai dacă transformă orice interval $J \subset I$, tot într-un interval, $f(J)$.
6. **Propoziție.** Dacă funcția f are proprietatea lui Darboux și este injectivă, atunci f este strict monotonă.
7. **Propoziție.** Dacă funcția f are proprietatea lui Darboux și dacă există una din limitele laterale într-un punct $x_0 \in I$, atunci ea este egală cu $f(x_0)$.
8. **Corolar.** Dacă funcția f are proprietatea lui Darboux, atunci ea nu are niciun punct de discontinuitate de prima specie.
9. **Corolar.** Dacă $f(x_0 - 0)$ sau $f(x_0 + 0)$ există și este diferită de $f(x_0)$ (în particular este infinită), atunci f nu are proprietatea lui Darboux.
10. **Propoziție.** Dacă funcția f are proprietatea lui Darboux și este strict monotonă, atunci f este continuă.
11. **Propoziție.** Fie $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție arbitrară. Atunci există două funcții $g, h : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ discontinue pe \mathbb{R} și care au proprietatea lui Darboux, astfel încât $f = g + h$. (Teorema lui Sierpinski)

12. **Propoziție.** Fie $I \subseteq \mathbb{R}$ un interval, $a = \inf I$, $b = \sup I$ și $f : I \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție cu proprietatea lui Darboux. Atunci oricare ar fi $x_0 \in I \setminus \{a\}$ (sau $x_0 \in I \setminus \{b\}$) există un sir $x_n \in I$, $x_n \nearrow x_0$ (sau $x_n \searrow x_0$) astfel încât $\lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n) = x_0$.

Demonstrație:

Fie $x_0 \in I \setminus \{a\}$, fixat și $r_n > 0$, $r_n \rightarrow 0$. Notăm $I_n = (x_0 - r_n, x_0) \subseteq I$, $\forall n \geq 1$. Cum f are proprietatea lui Darboux, rezultă că $f(I_n) = J_n$ și $f(I_n \cup \{x_0\}) = K_n$ sunt intervale (care diferă cepr mult printr-un punct $y_0 = f(x_0)$). Așadar, $\forall n \in \mathbb{N}^*$, $y_0 \in f(I_n) = J_n$ sau $y_0 \in x_0 \in I \setminus \{a\}$, deci există $y_n \in f(I_n) = J_n$ cu $|y_n - y_0| \leq \frac{1}{n}$ (1) și $y_n = f(x_n)$, $y_0 = f(x_0)$, iar din $X_0 - r_n < x_n \Leftrightarrow x_n \rightarrow x_0$ relația (1) devine $|f(x_n) - f(x_0)| \leq \frac{1}{n} \Rightarrow f(x_n) \rightarrow f(x_0)$.

Evident, se poate alege un subșir x_{n_k} strict crescător al lui x_n cu $x_{n_k} \rightarrow x_0$ și $f(x_{n_k}) \rightarrow f(x_0)$.

Consecință 1. Fie $I \subseteq \mathbb{R}$ un interval, $f : I \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție cu proprietatea lui Darboux și $x_0 \in \text{Int } I$ ales arbitrar. Atunci există sirurile $x_n, y_n \in I \setminus \{x_0\}$ cu $x_n \nearrow x_0$ și $y_n \searrow x_0$ astfel încât $\lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} f(y_n) = f(x_0)$.

Consecință 2. Fie $I \subseteq \mathbb{R}$ un interval, $a = \inf I$, $b = \sup I$, $f : I \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție cu proprietatea lui Darboux și $x_0 \in I \setminus \{a\}$ (respectiv $x_0 \in I \setminus \{b\}$). Dacă există $f(x_0 - 0)$ (respectiv există $f(x_0 + 0)$), atunci $f(x_0) = f(x_0 - 0)$ (respectiv $f(x_0) = f(x_0 + 0)$). Altfel spus, funcția f nu are discontinuități de speță I.

Demonstrație: Din Consecință 1 rezultă că există $x_n \in I \setminus \{x_0\}$ cu $x_n \nearrow x_0$ și $f(x_n) \rightarrow f(x_0)$, dar cum există $f(x_0 - 0)$, rezultă $f(x_n) \rightarrow f(x_0 - 0)$ și cum limita este unică, rezultă $f(x_0) = f(x_0 - 0)$.

Consecință 3. Fie $I \subseteq \mathbb{R}$ un interval și $f : I \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție cu proprietatea lui Darboux. Atunci f este continuă pe I .

Demonstrație:

Din Consecință 2. rezultă că f nu are discontinuități de speță I, dar cum f este și monotonă, rezultă că nu are nici discontinuități de speță II și prin urmare f este continuă pe I .

13. **Propoziție.** Fie $I \subseteq \mathbb{R}$ un interval, $x_0 \in \text{Int } I$ și $f : I \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție continuă pe $I \setminus \{x_0\}$. Dacă:

- (a) există $x_n \in I$, $x_n \nearrow x_0$ astfel încât $f(x_n) \rightarrow f(x_0)$
 - (b) există $y_n \in I$, $y_n \searrow x_0$ astfel încât $f(y_n) \rightarrow f(x_0)$
- atunci f are proprietatea lui Darboux.

1. Să se arate că următoarele funcții nu au proprietatea lui Darboux:

$$(a) f : [-4, 2] \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \begin{cases} x + 4 & : x \in [-4, 0] \\ x & : x \in (0, 2] \end{cases}$$

$$(b) f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \begin{cases} x + 2 & : x \leq -3 \\ x + 4 & : x > -3 \end{cases}$$

$$(c) f : [-1, 1] \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \begin{cases} -2x & : x \in [-1, 0] \\ -2x + 5 & : x \in (0, 1] \end{cases}$$

$$(d) f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \operatorname{sgn}(x^2 - 3x + 2)$$

$$(e) f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = [x]$$

$$(f) f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \{x\}$$

$$(g) f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = 2x - [x].$$

2. Să se demonstreze că următoarele funcții $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ nu au proprietatea lui Darboux:

$$(a) f(x) = \begin{cases} x & : x \in \mathbb{Q} \\ x^2 & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

$$(b) f(x) = \begin{cases} x^2 + 1 & : x \in \mathbb{Q} \\ 2^x + 4 & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

$$(c) f(x) = \begin{cases} x & : x \in \mathbb{Q} \\ x^3 & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

$$(d) f(x) = \begin{cases} x + 2 & : x \in \mathbb{Q} \\ x^2 + 2x - 1 & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

$$(e) f(x) = \begin{cases} x^2 - x + 1 & : x \in \mathbb{Q} \\ 3^{x-1} & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

$$(f) f(x) = \begin{cases} |x| & : x \in \mathbb{Q} \\ x^2 & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

$$(g) f(x) = \begin{cases} x^2 & : x \in \mathbb{Q} \\ x + 3 & : x \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q} \end{cases}$$

3. Fie $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$, $f(x) = \begin{cases} x & : x \in \mathbb{Q} \cap [0, 1] \\ 1 - x & : x \in (\mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}) \cap [0, 1] \end{cases}$. Să se arate că

(a) f este bijectivă;

(b) $f^{-1} = f$;

(c) f nu are proprietatea lui Darboux;

(d) f are un singur punct de continuitate.

4. Să se arate că următoarele funcții nu au proprietatea lui Darboux:

$$(a) f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \begin{cases} \frac{\sin x}{x} & : x \neq 0 \\ 0 & : x = 0 \end{cases}$$

$$(b) f : \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right) \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \begin{cases} \frac{\operatorname{tg} x}{x} & : x \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right), x \neq 0 \\ 0 & : x = 0 \end{cases}.$$

5.** Fie $a \in \mathbb{R}$ și funcția $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ definită prin

$$f(x) = \begin{cases} \sin \frac{1}{x} & : x \neq 0 \\ a & : x = 0 \end{cases}.$$

Să se arate că funcția f are proprietatea lui Darboux dacă și numai dacă $|a| \leq 1$.

În plus, dacă $a \in [-1, 1]$, arătați că:

- (a) f nu este continuă în 0;
- (b) Pentru orice $I \subset \mathbb{R}$ interval compact, $f(I)$ este interval compact și f are proprietatea lui Darboux;
- (c) f nu este monotonă pe nicio vecinată a lui 0;
- (d) Pentru orice $\varepsilon > 0$, $f(\mathbb{R}) = f((0, \varepsilon)) = f((- \varepsilon, 0)) = [-1, 1]$.

6. Fie $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x) = \begin{cases} \sin \frac{1}{x} + \cos \frac{1}{x} & : x \neq 0 \\ a & : x = 0 \end{cases}.$$

(a) Demonstrați că f nu este continuă în 0;

(b) Arătați că f are proprietatea lui Darboux dacă și numai dacă $a \in [-\sqrt{2}, \sqrt{2}]$;

(c) Dacă $a \in [-\sqrt{2}, \sqrt{2}]$, arătați că, pentru orice $I \subset \mathbb{R}$, I interval compact, $f(I)$ este interval compact.

7. Fie $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x) = \begin{cases} a \sin \frac{1}{x} + b \cos \frac{1}{x} & : x \neq 0 \\ \alpha & : x = 0 \end{cases},$$

unde a și b sunt date. Determinați $\alpha \in \mathbb{R}$ astfel încât f are proprietatea lui Darboux.

8. Să se demonstreze că funcția $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x) = \begin{cases} x^2 + x + 1 & : x \in \mathbb{Q} \\ 2^x & : x \in \mathbb{R} - \mathbb{Q} \end{cases}$$

nu are proprietatea lui Darboux.

9. Arătați că funcția $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x) = \begin{cases} x + \sin \frac{1}{x} & : x \neq 0 \\ 2 & : x = 0 \end{cases}$$

nu are proprietatea lui Darboux.